

Z

5. Međunarodni transdisciplinarni simpozij

BIOETIKA I APORIJE PSIHE

Zagreb, 7.–8. svibnja 2021.

Centar za integrativnu bioetiku
(Ivana Lučića 1a, Zagreb)
Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
(Ivana Lučića 3, Zagreb)

(

5th International Transdisciplinary Symposium

BIOETHICS AND APORIA OF PSYCHE

Zagreb, May 7–8, 2021

Centre for Integrative Bioethics
(Ivana Lučića 1a, Zagreb)
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb
(Ivana Lučića 3, Zagreb)

SADRŽAJ / CONTENTS

Organizatori 5. Međunarodnog transdisciplinarnog simpozija <i>Bioetika i aporije psihe</i> / Organisers of the 5th International Transdisciplinary Symposium <i>Bioethics and Aporia of Psyche</i>	1
O Međunarodnom transdisciplinarnom simpoziju <i>Bioetika i aporije psihe</i> / About the International Transdisciplinary Symposium <i>Bioethics and Aporia of Psyche</i>	4
Program 5. Međunarodnog transdisciplinarnog simpozija <i>Bioetika i aporije psihe</i> / Programme of the 5th International Transdisciplinary Symposium <i>Bioethics and Aporia of Psyche</i>	6
Plenarna izlaganja/ Plenary lectures	
Panel rasprave / Panel discussions	
Adresar / Address book	32

ORGANIZATORI
5. MEĐUNARODNOG
TRANSDISCIPLINARNOG SIMPOZIJA
BIOETIKA I APORIJE PSIHE

(

ORGANISERS
OF THE 5th INTERNATIONAL
TRANSDISCIPLINARY SYMPOSIUM
BIOETHICS AND APORIA OF PSYCHE

ORGANIZATORI / ORGANISERS

Sveučilišni centar za integrativnu bioetiku Sveučilišta u Zagrebu /
University Centre for Integrative Bioethics of the University of Zagreb

Znanstveni centar izvrsnosti za integrativnu bioetiku /
Centre of Excellence for Integrative Bioethics

Centar za integrativnu bioetiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu /
Centre for Integrative Bioethics, Faculty of Humanities and Social Sciences of the
University of Zagreb

Hrvatski zavod za javno zdravstvo /
Croatian Institute of Public Health

Hrvatsko bioetičko društvo /
Croatian Bioethics Society

Hrvatsko filozofsko društvo /
Croatian Philosophical Society

National Association of Research and Graduate Studies in Psychology (ANPEPP) /
Nacionalno udruženje za istraživanje i poslijediplomske studije psihologije (ANPEPP)

Udruga »Ludruga« /
Ludruga Association

Udruga »Susret« /
Susret Association

**ORGANIZACIJSKI ODBOR
MEĐUNARODNOG TRANSDISCIPLINARNOG SIMPOZIJA
*BIOETIKA I APORIJE PSIHE /***

**ORGANISATION COMMITTEE OF THE
INTERNATIONAL TRANSDISCIPLINARY SYMPOSIUM
*BIOETHICS AND APORIA OF PSYCHE***

Predsjednik / President:

LUKA JANEŠ (Zagreb)

Tajnica / Secretary:

ŠTEFANIJA KOŽIĆ (Zagreb)

Predsjednica programskog odbora / President of the programme committee:

DARIJA RUPČIĆ KELAM

Članovi / Members:

IRENA BAKIĆ (Beč/Vienna), BRUNO BOGOVIĆ (Varaždin), ERIK BREZOVEC (Zagreb), ANTE ČOVIĆ (Zagreb), JAKOV ERDELJAC (Zagreb), ALEKSANDAR FATIĆ (Beograd/Belgrade), BEHZAD HADŽIĆ (Ključ), HRVOJE HANDL (Zagreb), VASILE HATEGAN (Temišvar/Timișoara), THEODOR ITTEN (St. Gallen), HRVOJE JURIĆ (Zagreb), KSENIJA KAPELJ (Zagreb), LIDIJA KNORR (Zagreb), HUGO KOETSIER (Heiloo), IVICA KELAM (Osijek), ZORAN KOJČIĆ (Osijek), STJEPAN KROVINOVIĆ (Zagreb), LUKA MARŠIĆ (Zagreb), MIRA MATIJEVIĆ (Zagreb), ALEN OREŠKOVIĆ (Zagreb), PETAR ŠARIĆ (Zagreb), IVANA PAVIĆ ŠIMETIN (Zagreb), IVAN PERKOV (Zagreb), LUKA PERUŠIĆ (Zagreb), TARA BEATA RACZ (Zagreb), VLATKA ROČIĆ-PETAK (Zagreb), IGOR SALOPEK (Karlovac), BERNARD ŠPOLJARIĆ (Zagreb), DANIJELA ŠTIMAC GRBIĆ (Zagreb), SLAĐANA ŠTRKALJ IVEZIĆ (Zagreb)

Simpozij se organizira uz potporu /
The symposium is organized with the support of:

Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske /
Ministry of Science and Education of the Republic of Croatia

Turistička zajednica grada Zagreba /
Zagreb Tourist Board

**O MEĐUNARODNOM
TRANSDISCIPLINARNOM SIMPOZIJU
*BIOETIKA I APORIJE PSIHE***

(

**ABOUT THE INTERNATIONAL
TRANSDISCIPLINARY SYMPOSIUM
*BIOETHICS AND APORIA OF PSYCHE***

Z

UVODNA RIJEČ

U duhu integrativne bioetike, smisao je i cilj simpozija pluriperspektivno i interdisciplinarno povezati raznovrsne korpuse znanja i iskustva – u rasponu od filozofije, sociologije, antropologije i psihologije, preko kognitivne znanosti, neuroznanosti i psihijatrijske medicinske prakse, do različitih kulturnih perspektiva – u svrhu rasvjetljavanja poteškoća i aporija psihe te dolaženja do konkretnih rješenja, a u skladu s dosadašnjim simpozijima, obilježenim raznovrsnošću programa, mnoštvenošću perspektiva, inspirativnim raspravama te iznimnom posjećenošću.

5. međunarodni transdisciplinarni simpozij Bioetika i aporije psihe i ove se godine održava u virtualnom okruženju, no s obzirom na jubilarnu »svećanu« numeru, iz ekrana ćemo nastojati rezonirati slavljenički žarke boje proljetnog raz-oživotvorivanja psihe i salutogenetskog pristupa mentalnosti, zdravlju i bolesti te destigmatizaciji psihijatrijskog djelokruga kroz prošlost i sadašnjost epidemijskog alijenirajućeg tipa – na putu k integrativno-bioetičkom horizontu transdisciplinarne budućnosti fizičkog i duhovnog suzborovanja bivstvajućih.

Z

INTRODUCTORY WORDS

In the spirit of integrative bioethics, the significance and the goal of the symposium is to connect various corpora of knowledge and experience by pluriperspective and interdisciplinary approach – ranging from philosophy, sociology, anthropology and psychology, through cognitive science, neuroscience and psychiatric medical practice, to different cultural perspectives – to shed light on difficulties and aporia of the psyche and coming to concrete solutions, corresponding to previous symposia, marked by the diversity of programs, a multitude of perspectives, inspiring discussions and exceptional attendance.

The 5th International Transdisciplinary Symposium *Bioethics and Aporia of Psyche* is held in a virtual environment this year as well, and considering this jubilee “ceremonial” edition, we will endeavour to resonate the celebratory bright colours of spring psyche and salutogenic approach to mentality, health and disease, destigmatization of psychiatric activity through the past and present of the epidemic alienating type – on the way to the integrative-bioethical horizon of the transdisciplinary future of physical and spiritual synthesis between the existing beings.

PROGRAM
5. MEĐUNARODNOG
TRANSDISCIPLINARNOG SIMPOZIJA
BIOETIKA I APORIJE PSIHE

(

PROGRAMME
OF THE 5th INTERNATIONAL
TRANSDISCIPLINARY SYMPOSIUM
BIOETHICS AND APORIA OF PSYCHE

PETAK, 7. svibnja 2021. / FRIDAY, 7 May 2021

10.30–11.00 *Otvaranje skupa / Opening ceremony*

Plenarno predavanje / Plenary lecture

11.00–12.00 FLORIN LOBONT (Romania/Rumunjska): From Biopower and Virtualization to “Diminished Humans”: Pitfalls of Agamben’s Theory in the COVID Era / Od biomoci i virtualizacije do »umanjenih ljudi«: zamke Agambenove teorije u vrijeme COVIDA

12.00–12.15 *Pauza / Break*

Plenarno predavanje / Plenary lecture

12.15–13.15 LOVORKA BRAJKOVIĆ (Hrvatska/Croatia): Život s pandemijom, život nakon pandemije: emocionalna dobrobit u doba krize / Living in the Era of Pandemic, Life after the Pandemic: Emotional Well-being in the Time of Crisis

13.15–13.45 *Pauza / Break*

13.45–15.00 **Virtualni okrugli stol / Virtual round table**

Nedobrovoljni prijemi, agresivan pacijent i primjene mjera prisile u psihijatriji – medicinski, pravni i etički aspekti / Involuntary Admission, Aggressive Patient and Application of Coercive Measures in Psychiatry – Medical, Legal and Ethical Aspects

SLAĐANA ŠTRKALJ IVEZIĆ (Hrvatska/Croatia), HRVOJE JURIĆ (Hrvatska/Croatia), SUNČANA ROKSANDIĆ VIDLIČKA (Hrvatska/Croatia), JOSIP GUĆ (Hrvatska/Croatia), BEHZAD HADŽIĆ (Bosna i Hercegovina/Bosnia and Herzegovina)

15.00–16.00 **Panel rasprava / Panel discussion**

Tijelo kao ekspresija krize, ambivalencije postmoderne subjektivnosti / The Body as an Expression of Crisis, the Ambivalence of Postmodern Subjectivity

VANJA NOVAKOVIĆ (Srbija/Serbia), TANJA TODOROVIĆ (Srbija/Serbia), LUKA JANEŠ (Hrvatska/Croatia), DARIJA RUPČIĆ KELAM (Hrvatska/Croatia)

16.00–17.00 *Pauza / Break*

Plenarno predavanje / Plenary lecture

17.00–18.00 SUSI FERRARELLO (USA/SAD): Phenomenology, Philosophical Counseling and Bioethics / Fenomenologija, filozofsko savjetovanje i bioetika

18.00–18.30 *Pauza / Brake*

18.30–19.30 **Otvorena panel diskusija / Open panel discussion**

BERISLAV ČOVIĆ (Hrvatska/Croatia): »Sloboda« i »odgovornost« – profane riječi koje treba zabraniti / “Freedom” and “Responsibility” – Derogatory Words That Should Be Banned

LUCIA BEKIĆ, IGOR SALOPEK (Hrvatska/Croatia): Precipitirajuća uloga personaliziranih reklama u indukciji sumanutosti – klinički izazovi / The Precipitating Role of Personalised Advertising in the Induction of Delusions – Clinical Challenges

IVICA KELAM (Hrvatska/Croatia): Nepodnošljiva blizina smrti – o odnosu blizine i udaljenosti u ratovanju dronovima / The Unbearable Proximity to Death – About the Relationship Between Proximity and Distance in Drone Warfare

ZORAN KOJČIĆ (Hrvatska/Croatia): I Sokrat bi koristio Twitter – filozofsko savjetovanje u *online* okruženju / Socrates Would Also Use Twitter – Philosophical Counselling in Online Setting

SUBOTA, 8. svibnja 2021. / SATURDAY, 8 May 2021

11.00–11.45 *Otvaranje drugog dana simpozija i pregled dosadašnjih evenata / Opening ceremony of the second day and a review of the events*

11.45–12.15 *Virtualna izložba »Rođenje psihe« Petra Grimanija / Virtual exhibition “The Birth of the Psyche” by Petar Grimani*

12.15–12.30 *Pauza / Break*

Plenarno predavanje / Plenary lecture

12.30–13.30 LUKA MARŠIĆ (Hrvatska/Croatia): Ovisnost – zarazna bolest duše /
Addiction – Infectious Disease of the Soul

13.30–14.00 *Pauza / Break*

14.00 –15.00 **Panel rasprava / Panel discussion**

DEMÉTRIUS A. FRANÇA (Brazil/Brazil): Challenges of Training in Therapeutic
Accompaniment in Brazil's Unified Health System: A Training Experience Through
Group Therapeutic Accompaniment / Izazovi treninga u terapijskoj pratnji u Jedinostvenom
javnom zdravstvu Brazila: iskustvo grupne terapijske pratnje

TATIANA BENEVIDES MAGALHÃES BRAGA (Brazil/Brazil): Therapeutic
Companionship, Vulnerability and Economic Periphery / Terapijsko udruživanje,
ranjivost i ekonomska periferija

ALESSANDRO DE MAGALHÃE GEMINO (Brazil/Brazil): The Phenomenological
Clinic and the Public Health Care in Rio de Janeiro / Fenomenološka klinika i javno
zdravstvo u Rio de Janeiru

15.00 –16.00 *Book presentation – Peripatetic Psychotherapy by Demetrious A. França /
Predstavljanje knjige Peripatetic Psychotherapy autora Demetriousa A.
Françe*

16.00–16.30 *Pauza / Break*

Plenarna predavanja / Plenary lectures

16.30 –17.30 DANIJELA ŠTIMAC GRBIĆ (Hrvatska/Croatia): Mentalno zdravlje u
vrijeme pandemije / Mental Health During the Pandemic

17.30 –17.45 *Pauza / Break*

17.45 –18.45 ALEKSANDAR FATIĆ (Srbija/Serbia): Anksioznost /Anxiety

18.45 –19.00 *Pauza / Brake*

19.00–20.00 HRVOJE HANDL (Hrvatska/Croatia): Psiho-teatar u radu s udrugama /
Psycho-theatre in the Work With NGOs

20.00–20.30 *Zatvaranje skupa / Closing of the symposium*

PLENARNA IZLAGANJA

(

PLENARY LECTURES

LOVORKA BRAJKOVIĆ

*Fakultet hrvatskih studija, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Croatian Studies, University of Zagreb, Croatia*

ŽIVOT S PANDEMIJOM, ŽIVOT NAKON PANDEMIJE: EMOCIONALNA DOBROBIT U DOBA KRIZE

Pandemija uzrokovana koronavirusom uvelike utječe na funkcioniranje svakog pojedinca, čineći svakodnevicu vrlo nepredvidivom. Uspostava kontrole nad situacijom znatno je otežana, neizvjesnost sve izraženija, što dovodi do pojačane napetosti i stresa i stalne potrebe pojedinca da uspostavi homeostazu. Život u virtualnom prostoru posve je novo iskustvo, a socijalno je distanciranje uzrokovalo globalno otuđenje – utječući tako izravno i neizravno na psihološku dobrobit i drastično mijenja svakodnevne životne navike. Svi oni oblici ponašanja koji su bili uobičajeni, normalni i jednostavni, u ovoj situaciji postaju znatno složeni, mijenjajući percepciju svakog pojedinca, a »normalni« načini življenja u ovoj situaciji predstavljaju neprihvatljivo ponašanje. Psihologijske i liječničke ordinacije, učionice, vježbaonice, igrališta su se »smjestili« u virtualni prostor, dajući novi pogled i novo poimanje života. Ovim će se izlaganjem dati osvrt na utjecaj virtualnog života na emocionalni, socijalni, radni, obrazovni i duhovni aspekt života.

LIVING IN THE ERA OF PANDEMIC, LIFE AFTER THE PANDEMIC: EMOTIONAL WELL-BEING IN THE TIME OF CRISIS

The coronavirus pandemic profoundly affects the functioning of each individual, making everyday life quite unpredictable. Establishing control over the situation has been made considerably more difficult. Uncertainty is increasingly pronounced, which leads to increased tension, stress and the constant need of the individual to establish homeostasis. Living in a virtual space is an entirely new experience, and social distancing has caused global alienation – thus, directly and indirectly, affecting psychological well-being and drastically transforming everyday life habits. All those forms of behaviour that were common, normal and simple, in this situation have become significantly complex, affecting the perception of each individual, and “normal” ways of living in this situation are seen as unacceptable behaviour. Psychological and medical offices, classrooms, gymnasiums, playgrounds are “placed” in a virtual space, giving a new view and a new understanding of life. This presentation will provide an overview of the impact of virtual life on the emotional, social, work, academic and spiritual aspects of life.

ALEKSANDAR FATIĆ

*Institut za filozofiju i društvenu teoriju, Univerzitet u Beogradu, Srbija /
Institute for Philosophy and Social Theory, University of Belgrade, Serbia*

ANKSIOZNOST

Anksioznost je ne samo jedna od najčešćih pritužbi klijenata u psihoterapiji nego i jedno od najraširenijih psihičkih stanja. Međutim, ona je istovremeno i ishodište razumijevanja načina kako možemo razumjeti psihoterapiju u cjelini, a shodno tome i pojam integriteta ličnosti koji nastojimo vratiti i ojačati psihoterapijom. U ovom je izlaganju riječ o jednom strukturalističkom razumijevanju anksioznosti koje je praktično primjenjivo. Poseban značaj razumijevanja anksioznosti odnosi se na sposobnost terapeuta da formira dovoljno obuhvatan i dosljedan teorijski okvir koji može primjenjivati na različite slučajeve, a koji mu omogućava jedinstveno razumijevanje ličnosti. Takvo obuhvatno teorijsko, a istovremeno praktično primjenjivo shvaćanje ličnosti i njezinog integriteta lakše se postiže kada se razmatraju široko prisutni fenomeni psihičke patnje, kao što je anksioznost, nego kada se analiziraju specifični i usko specijalizirani slučajevi.

ANXIETY

Anxiety is one of the most widespread client complaints in psychotherapy and one of the most prevailing mental states. Simultaneously it is the starting point for comprehending how we can understand psychotherapy as a whole, and consequently the notion of the integrity of the personality that we seek to restore and strengthen with psychotherapy. This presentation deals with a structuralist understanding of anxiety that can be practically applicable. The particular importance of understanding anxiety relates to the therapist's ability to construct a sufficiently comprehensive and consistent theoretical framework that he or she can apply to a range of cases, allowing him or her to gain a unique understanding of personality. Such a comprehensive theoretical and at the same time practically applicable understanding of personality and its integrity is easier to achieve when considering the widely present phenomena of psychological suffering, such as anxiety, than analyzing specific and narrowly specialized cases.

HRVOJE HANDL

???

PSIHO-TEATAR U RADU S UDRUGAMA

PSYCHO-THEATRE IN THE WORK WITH NGOS

SUSI FERRARELLO

*California State University, East Bay, Hayward, United States of America /
Kalifornijsko državno sveučilište, East Bay, Hayward, Sjedinjene Američke Države*

PHENOMENOLOGY, PHILOSOPHICAL COUNSELING AND BIOETHICS

In this presentation, I will describe my work as a philosophical counsellor, and I will show how this activity connects to my phenomenological background and my view of bioethics. I will shortly present three cases to illustrate how I use the notion of intentionality as a pathway to healing.

FENOMENOLOGIJA, FILOZOFSKO SAVJETOVANJE I BIOETIKA

U ovom izlaganju opisat ću svoj rad kao filozofske savjetnice i pokazati kako se ta aktivnost povezuje s mojom fenomenološkom pozadinom i mojim viđenjem bioetike. Ukratko ću predstaviti tri slučaja da ilustriram kako pojam intencionalnosti koristim kao put do izlječenja.

DEMÉTRIOUS A. FRANÇA

Federal Institute, University of Brasilia, Brazil /

Federalni Institut, Sveučilište u Braziliji, Brazil

CHALLENGES OF TRAINING IN THERAPEUTIC ACCOMPANIMENT IN BRAZIL'S UNIFIED HEALTH SYSTEM: A TRAINING EXPERIENCE THROUGH THE GROUP THERAPEUTIC ACCOMPANIMENT

A training course in therapeutic accompaniment (TA) was offered to two classes, with a multi-professional team (psychologists, occupational therapists, social workers, nurses, and licensed practical nurses) dealing with mental health in Brazil's Unified Health System (Sistema Único de Saúde, SUS). Action research was applied to identify and register theoretical and technical demands or needs shown by some students and to target the developing process of the necessary adaptations for theoretical levelling and teamwork. This methodology also aimed to recognize the required adaptations to contemplate about the patients and their specificities during the clinical supervision of the practice over the training process. From a theoretical point of view, it was indispensable to pay particular attention to basic notions of psychopathology and health and illness in mental health issues. Even though the whole class was composed of mental health professionals, it was observed that part of the students considered diagnosis focusing on medication and ableism, to the detriment of understanding the patients' individualities and what would be better for them. It is also worth noting that a therapeutic approach could increase the quality of life within individual possibilities. Concerning the practice, the reports registered that the group therapeutic accompaniment (GTA) allowed a shared experience in crisis management, providing a sense of security due to the presence of a team addressing the most difficult situations, as well as conditions that enable supervisors to comment on situations in which they participated directly. As a result, the class appropriated the GTA as a mental health care modality, and the shared experience facilitated a questioning of previous notions of health and illness.

IZAZOVI TRENINGA U TERAPIJSKOJ PRATNJI U JEDINSTVENOM JAVNOM ZDRAVSTVU BRAZILA: ISKUSTVO GRUPNE TERAPIJSKE PRATNJE

Tečaj terapijske pratnje (TA) bio je ponuđen dvama razredima, s multiprofesionalnim timom (psiholozi, radni terapeuti, socijalni radnici i medicinske sestre), koji se bavi mentalnim zdravljem u Jedinstvenom javnom zdravstvu Brazila (Sistema Único de Saúde, SUS). Akcijsko istraživanje primijenjeno je na identificiranje i označivanje teorijskih i tehničkih zahtjeva ili potreba koje su neki studenti pokazali, kao i za usmjeravanje na proces razvijanja potrebnih prilagodbi za teorijsko ujednačivanje i timski rad. Cilj je ove metodologije također bio i prepoznavanje potrebne prilagodbe za promišljanje o pacijentima i njihovim specifičnostima tijekom kliničkog nadzora za vrijeme procesa treninga. S teorijskog stajališta bilo je neophodno obratiti posebnu pozornost na osnovne pojmove psihopatologije, kao i na zdravlje i bolesti u pitanjima mentalnog zdravlja. Iako je čitav razred bio sastavljen od stručnjaka za mentalno zdravlje, primijećeno je da je dio studenata razmišljao o dijagnozi usredotočujući se na lijekove i moćizam (eng. *ableism*), što je na štetu razumijevanja individualnosti pacijenta i onoga što bi za njih bilo bolje. Također je primijećeno kako terapijski pristup može povećati kvalitetu života u okviru individualnih mogućnosti. Što se tiče prakse, izvješća su zabilježila da je grupna terapijska pratnja (GTA) dopuštala zajedničko

iskustvo u upravljanju krizama, pružajući osjećaj sigurnosti zbog prisutnosti tima koji se bavi najtežim situacijama, kao i zbog uvjeta koji omogućuju supervizorima da komentiraju situacije u kojima su izravno sudjelovali. Kao rezultat toga, razred nije samo prisvojio GTA kao modalitet zaštite mentalnog zdravlja, već je i zajedničko iskustvo olakšalo proces preispitivanja prethodnih pojmova zdravlja i bolesti.

SLAĐANA ŠTRKALJ IVEZIĆ¹, SUNČANA ROKSANDIĆ VIDLIČKA², HRVOJE JURIĆ³, JOSIP GUĆ⁴, BEHZAD HADŽIĆ⁵

¹*Klinika za psihijatriju Vrapče, Zagreb, Hrvatska /
University Psychiatric Hospital Vrapče, Zagreb, Croatia*

²*Pravni fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Law, University of Zagreb, Croatia*

³*Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia*

⁴*Filozofski fakultet, Sveučilište u Splitu, Hrvatska /
Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split, Croatia*

⁵*Dom zdravlja Ključ, Bosna i Hercegovina / Health Centre Ključ, Bosnia and Herzegovina*

**NEDOBROVOLJNI PRIJEMI, AGRESIVAN PACIJENT I
PRIMJENE MJERA PRISILE U PSIHIJATRIJI –
MEDICINSKI, PRAVNI I ETIČKI ASPEKTI**

Tumačenje UN-ove *Konvencije o pravima osoba s invaliditetom* navodi da se ona odnosi i na sve osobe s mentalnim poremećajima bez obzira na postojanje ili odsustvo invaliditeta. Traži se da se psihijatrijsko liječenje provodi isključivo na temelju slobodnog informiranog pristanka i zabranjuje se upotreba mjera prisile u psihijatriji. Ističe se da svi ljudi imaju ista prava koja uključuju pravnu sposobnost za donošenje odluka te slobodu od metoda prisile i mučenja. Prema ovom tumačenju, osoba s mentalnim poremećajem, koja uslijed tog poremećaja predstavlja ozbiljnu opasnost za sebe, za druge osobe ili za svoje zdravlje, ne bi se bez svog pristanka mogla smjestiti u psihijatrijsku bolnicu. Ona bi, kao i svaka druga osoba koja svojim ponašanjem drugome nanosi štetu, pripadala zatvorskom sustavu, a ugrožavanje zdravlja, primjerice ozbiljni rizik suicida, tretirao bi se kao pravo na izbor. Prema ovom tumačenju, kazneni zakon bi se odnosio i na osobe koje su počinile neko krivično djelo u stanju psihičke bolesti, pa bi bile smještene u zatvor, a ne na forenzičke odjele. Premda je većina država članica Europske unije potpisala *Konvenciju*, nijedna država nije ukinula ni zakonodavstvo koje dopušta smještaj bez pristanka u psihijatrijsku bolnicu i primjenu mjera prisile (fizičko ograničavanje kretanja sputavanjem ili izdvajanjem u posebnu sobu), niti su ukinuti forenzički odjeli. Psihijatrijska struka ističe da je uvijek potrebno tražiti alternative mjerama prisile. Međutim, čak i u idealnoj situaciji nije moguće sve probleme agresivnosti osoba s mentalnim poremećajem riješiti bez primjena mjera prisile, odnosno prisilnog prijema na psihijatriju s bazičnom idejom da je prisilni smještaj na psihijatriju omogućavanje liječenja. Dakle, medicina liječenje bez pristanka tretira kao omogućavanje liječenja, a pravo kao lišavanje slobode. Međutim, ono je u suprotnosti s načelom autonomije medicinske etike i stoga otvara brojne pravne, medicinske i etičke dileme koje bi trebale biti riješene u interesu mentalnog zdravlja osoba oboljelih od mentalnih poremećaja. Cilj je ove panel diskusije potaknuti raspravu s pravnog, medicinskog i etičkog aspekta.

INVOLUNTARY ADMISSIONS, AGGRESSIVE PATIENT AND
APPLICATION OF COERCIVE MEASURES IN PSYCHIATRY –
MEDICAL, LEGAL AND ETHICAL ASPECTS

The UN *Convention on the Rights of Persons with Disabilities* interpretation states that it also applies to all persons with mental disorders, regardless of the existence or absence of disability. Psychiatric treatment is required to be provided solely on the basis of free informative consent and the use of coercive measures in psychiatry is prohibited. It is emphasized that all people have equal rights, which include the legal capacity to make decisions and freedom from methods of coercion and torture. According to this interpretation, a person with a mental disorder who as a result of this disorder poses a danger to himself, others or his health would not be able to be placed in a psychiatric hospital without their consent. They would, like any other person that causes harm, belong to the prison system. Furthermore, endangering their health, i.e. a significant risk of suicide, would be treated as a right of choice. According to this interpretation, criminal law also applies to persons who have committed a crime in a state of mental illness. That means they would be placed in prison, and not in the forensic wards. Although most Member States of the European Union have signed the *Convention*, no state has repealed legislation allowing admission to a psychiatric hospital without consent and coercive measures (physical restraint or restraint in a separate room), nor have forensic departments been abolished. The psychiatric structure emphasizes it is always necessary to seek an alternative to measures of coercion. However, even in an ideal situation it is not possible to resolve all problems of aggression of a person with a mental disorder without coercive measures, i.e. forced admission to psychiatry with the fundamental idea that involuntary placement in psychiatry is providing medical treatment. Thus, medical science views treatment without consent as enabling medical care, and the law treats it as a liberty deprivation. However, this contradicts the principles of autonomy of medical ethics. Therefore, it opens up several legal, medical and ethical dilemmas that should be resolved in the interest of the mental health of persons suffering from mental disorders. This panel discussion aims to stimulate discussion from a legal, medical and ethical aspect.

FLORIN LOBONT

Department of Philosophy and Communication Sciences, West University of Timișoara, Romania / Odsjek za filozofiju i komunikacijske znanosti, Zapadno Sveučilište u Temišvaru, Rumunjska

FROM BIOPOWER AND VIRTUALIZATION TO “DIMINISHED HUMANS”: PITFALLS OF AGAMBEN’S THEORY IN THE COVID ERA

Although the COVID crisis is still unfolding, this presentation will try to indicate a few oversimplified aspects of Giorgio Agamben’s theory of biopower and apply them to the current medical crisis that fuels conspiracies and anti-vaccine movements.

OD BIOMOĆI I VIRTUALIZACIJE DO »UMANJENIH LJUDI«: ZAMKE AGAMBENOVE TEORIJE U VRIJEME COVIDA

Iako se COVID kriza još uvijek odvija, prezentacija će pokušati ukazati na nekoliko pojednostavljenih aspekata teorije biomoći Giorgia Agambena i primijeniti ih na trenutnu medicinsku krizu koja je potaknula zavjere i pokrete protiv cjepiva.

LUKA MARŠIĆ

*Klinički Bolnički Centar »Sestre Milosrdnice«, Zagreb, Hrvatska /
Clinical Hospital Centre »Sisters of Mercy«, Zagreb, Croatia*

OVISNOST – ZARAZNA BOLEST DUŠE

Za razliku od bilo koje druge bolesti, bolest ovisnosti obitava i destruiira sustave pomoću ugone. Ovisnosti leže u neskladu razumijevanja onog biološkog uma i uma koji zovemo zdravim razumom, onoga koji razdjeljuje važno od nevažnog. Taj um zakazuje pod pritiskom ugone koja proizlazi iz raznih sredstva, a naš mozak, organ u tijelu, vidi je kao događaj, i to jaki doživljaj. Takav adaptirani um (um žudnje, um općenitosti biokemijskih procesa) želi nahraniti sebe i prekida komunikaciju s racionalnim i logičkim. A upravo bi oni trebali donijeti odluke u vezi onoga što je bitno za njegovu cjelinu ne bi li opstao. Biološki um (mozak, eng. *brain*) prihvaća i razumije koncept opstanka samo kroz nagradu, a ona je uvijek samoodržavajuća i simbolično hranidbena. Dakle, automatski ne priznaje koncept duha i njegovu potrebu za bilo kojom drugom pozicijom osim one naučene, što podržava biološko-instinktivni um. Klijentima i samoj struci (ali i onima koji promatraju sam fenomen ovisnosti u današnja vremena) nameću se pitanja o razumijevanju učinka apstinencije i oporavka na same klijente i samu zajednicu koja subjektivno (obitelj) i objektivno (ustanove i stručnjaci) prati cijeli proces. Najznačajnija pitanja u vezi s oporavkom odnose se na opseg različitih tretmana i samih unutrašnjih faza koje ovisnik prolazi tijekom transformacija. Mi ih lingvistički određujemo kao apstinenciju, odnosno kao oporavak. Ovisnost u svojoj biti možemo široko definirati kao kopiju života, s negativnim predznakom u čijoj su podlozi paradoksi koji (kao osnovni pokretači u takvom životu) stvaraju destruktiju koja nalikuje ugodi. Destruktivne čimbenike možemo prepoznati u svim sferama same osobnosti, od onih kognitivnih, emotivnih, fiziološko-biokemijskih, do onih socijalno-psiholoških. Sam taj paradoks izaziva poremećeni odnos i u lingvističko-mentalnoj samo-razumljivosti klijenata o vlastitom stanju koje ne mogu prepoznati kao bolest zato što bolest donosi neugodu, a ovisnost emotivno-perceptivni sustav označava kao ugodu. Tako da i sama apstinencija ima sasvim drugo značenje. U takvom trenutno promijenjenom sustavu (koji teži k samoodržanju u takvoj uređenosti asocijativno-instinktivnog aparata) ugoda se biokemijski pojavljuje kao samoodržavajući proces na razini fizioloških aktivnosti, a na razini emotivno-psihološkoga sustava kao samoodređenje. Samoodređenje je kao vječno i nesvjesno ponavljanje istoga, npr. potreba za hranom izaziva glad, zadovoljenjem upoznajemo ugodu, a ustezanjem, odnosno nejedenjem izaziva se neugoda i nemir. Sve što naš mozak fiziološki bilježi kao samoodržavajući akt, na razini psiholoških normi očituje se kao samoodređujući pokušaj iz kojeg izlazi točno određena žudnja kako bi se utažila glad ili napetost te razvili postupci ili prirodni algoritmi koji nesvjesno i intuitivno zahtijevaju uvijek potpuno identičnu radnju.

ADDICTION – INFECTIOUS DISEASE OF THE SOUL

Unlike any other disease, addiction inhabits and dismantles systems through pleasure. Addictions lie in the disharmony of the understanding of the biological mind and the mind we call common sense, the one that separates the important from the unimportant. That mind fails under the pressure of pleasure that comes from various means. Our brain, an organ in the body, sees the pleasure as an event and an intense experience. Such an adapted mind (a mind of desire, a mind of the generality of biochemical processes) wants to feed itself and breaks

communication with the rational and logical. However, that break in communication stops it from making decisions about what is important for the whole to survive. The biological mind (brain) accepts and comprehends the concept of survival only through reward and it is always self-sustaining and symbolically nourishing. Therefore, it automatically does not recognize the concept of spirit and its need for any position other than the learned one, which the biological instinctive mind supports. Clients and the profession itself (but also those who observe the phenomenon of addiction nowadays) are confronted by questions about understanding the effect of abstinence and recovery on the clients themselves and the community itself, which subjectively (family) and objectively (institutions and professionals) monitors the whole process. The most notable questions regarding the recovery are about the scope of different treatments and the internal phases that the addict goes through during the transformations. We linguistically define the internal phases as abstinence, that is, as recovery. Addiction in its essence can be broadly defined as a copy of life, defined negatively and based in paradoxes which (as the basic drivers in such a life) cause destruction that resembles pleasure. We can recognize destructive factors in all spheres of the personality itself, from the cognitive, emotional, physiological-biochemical, to the social-psychological ones. This paradox itself causes a disturbed relationship in the linguistic-mental self-understanding of clients about their condition. They cannot recognize it as a disease because the disease causes discomfort and addiction is marked by the emotional-perceptual system as pleasure. Therefore, abstinence itself acquires a completely different meaning. In such a currently changed system (which strives for self-preservation in such an arrangement of the associative-instinctive apparatus) pleasure biochemically appears as a self-sustaining process at the level of physiological activities and at the level of the emotional-psychological system as self-determination. Self-determination is an eternal and unconscious repetition of the same, for example, the need for food causes hunger, eating gives pleasure, and abstinence or non-eating causes discomfort and restlessness. Everything that our brain physiologically records as a preservation act, at the level of psychological norms manifests itself as a self-determining attempt from which a specific desire emerges to satisfy hunger or tension and to develop procedures or natural algorithms that unconsciously and intuitively require inevitably and completely identical action.

DANIJELA ŠTIMAC GRBIĆ

*Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Zagreb, Hrvatska /
Croatian Institute for Public Health, Zagreb, Croatia*

MENTALNO ZDRAVLJE U VRIJEME PANDEMIJE

Svjetska zdravstvena organizacija definira mentalno zdravlje kao stanje dobrobiti u kojem pojedinac ostvaruje svoje potencijale, može se nositi s normalnim životnim stresovima, može raditi produktivno i plodno te je sposoban pridonositi svojoj zajednici. Pandemija COVID-19, koja je promijenila život cjelokupnog čovječanstva, predstavlja rizik za tjelesno, mentalno i socijalno zdravlje. Rizici za mentalno zdravlje očituju se akutno, povećanim strahom i anksioznošću vezanim za pojavu bolesti i straha od obolijevanja, te kronično, kao posljedica mjera koje dovode do socijalne izolacije i egzistencijalne nesigurnosti. U pokušaju da se prepoznaju rizici za mentalno zdravlje te da se u svrhu prevencije i liječenja poduzmu odgovarajuće intervencije, potrebno je prepoznati osobe pod povećanim rizikom. Prema specifičnim rizičnim skupinama potrebno je primijeniti specifične intervencije u cilju očuvanja mentalnog zdravlja.

MENTAL HEALTH DURING THE PANDEMIC

The World Health Organization defines mental health as a state of well-being in which an individual realizes his or her potential, can cope with normal life stresses, can work productively and fruitfully, and can contribute to his or her community. The COVID-19 pandemic, which has affected the lives of all humanity, poses a risk to physical, mental and social health. Mental health risks are manifested acutely, with increased fear and anxiety related to the onset of illness and fear of being ill, and chronically, as a consequence of measures leading to social isolation and existential insecurity. In an attempt to identify mental health risks and to appropriately intervene to achieve prevention and treatment, it is necessary to identify people at increased risk. According to specific risk groups, it is essential to apply particular interventions to preserve mental health.

PANEL RASPRAVE

(

PANEL DISCUSSIONS

LUCIA BEKIĆ^{1,2}, IGOR SALOPEK^{2,3,4}

¹ *Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska / The University of Zagreb School of Medicine, Croatia*

² *Integrativni centar mentalnog zdravlja, Karlovac, Croatia / Integrative Centre of Mental Health, Karlovac, Croatia*

³ *Opća bolnica Karlovac, Hrvatska / General Hospital Karlovac, Karlovac, Croatia*

⁴ *Medicinski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Hrvatska / Faculty of Medicine Rijeka, Croatia*

PRECIPITIRAJUĆA ULOGA PERSONALIZIRANIH REKLAMA U INDUKCIJI SUMANUTOSTI – KLINIČKI IZAZOVI

Sumanuta »misao zablude« nastala je na psihopatološkoj osnovi te je nedostupna korekciji. Napredak i razvoj algoritama za marketing na društvenim mrežama predstavlja potencijalnu novu platformu za indukciju proganjajućih ili deluzivnih odnosa i interpretacija kod osoba sa sadržajnim poremećajem mišljenja. Svakodnevno prisutna personalizacija digitalnih sadržaja postaje pritom »dokaz« sumanutih uvjerenja te klinički izazov u dijagnostici i pristupu osobama sa psihotičnim iskustvima. Nameće se pitanje može li se osoba razuvjeriti samo pomoću dokaza o postojanju algoritama ili je potreban interdisciplinarni pristup? S druge strane, elementi medijske pismenosti mogu doprinijeti boljem razumijevanju suvremenih marketinških metoda.

THE PRECIPITATING ROLE OF PERSONALISED ADVERTISING IN THE INDUCTION OF DELUSIONS – CLINICAL CHALLENGES

The “delusional thought” is a misconception based on a psychopathological basis, and it is inaccessible for correction. The advancement and the development of the social media marketing algorithms represent a potential alternative platform for the induction of persecutory or delusional accounts and interpretations in people with content-thought disorder. Increasingly prevalent personalisation of digital content becomes a “proof” of delusional beliefs and a clinical challenge in the diagnosis and approach to people with psychotic experiences. Does the question arise as to whether a person can be dissuaded only by the evidence of the existence of algorithms or is an interdisciplinary approach required? On the other hand, elements of media literacy can contribute to a more proper understanding of modern marketing methods.

TATIANA BENEVIDES MAGALHÃES

Federal University of Uberlândia, Brazil /

Federalno sveučilište u Uberlândiji, Brazil

THERAPEUTIC COMPANIONSHIP, VULNERABILITY AND ECONOMIC PERIPHERY

The present experience report discusses the violation of rights in the context of precarious mental, social, and economic health conditions in the contexts of low-income communities. The analysis of a territorial intervention in families presents psychosocial strategies to promote health and citizenship, building and rescuing affective bonds and human dignity in the relationship between subjects and the social scene. In this perspective, it is considered that contexts of economic and social vulnerability present a concrete and symbolic level of increased difficulty in implementing public policies aimed at citizenship rights. In this context, if you facilitate dialogue and self-recognition, it allows the construction of dignity and citizenship experience operated by the recognition and construction of emotional resources to break the cycle of violence, showing the potential of creating effectively inclusive spaces.

TERAPIJSKO UDRUŽIVANJE, RANJIVOST I EKONOMSKA PERIFERIJA

Aktualno izvješće o iskustvu raspravlja o kršenju prava u kontekstu nesigurnih mentalnih, socijalnih i ekonomskih zdravstvenih stanja u kontekstu zajednica s niskim prihodima. Analiza teritorijalne intervencije u obiteljima predstavlja psihosocijalne strategije za promicanje zdravlja i građanstva, izgradnju i spašavanje afektivnih veza i ljudskog dostojanstva u odnosu između subjekata i društvene scene. U toj se perspektivi smatra da konteksti ekonomske i socijalne ugroženosti predstavljaju konkretnu i simboličku razinu veće poteškoće u provedbi javnih politika usmjerenih na građanska prava. Ako se olakša dijalog i samoprepoznavanje u ovom kontekstu, ono omogućuje izgradnju dostojanstva i iskustva građanstva kojima upravlja prepoznavanje i izgradnja emocionalnih resursa kako bi se prekinuo ciklus nasilja, pokazujući potencijal stvaranja učinkovito inkluzivnih prostora.

BERISLAV ČOVIĆ

Filozofski fakultet, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /

Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia

»SLOBODA« I »ODGOVORNOST« – PROFANE RIJEČI KOJE TREBA ZABRANITI

Budući da se nalazimo u jednom kriznom vremenu čije okolnosti zahtijevaju izvanredne, ako ne i radikalne mjere, potrebno je u skladu s tim ponuditi jednako tako radikalna i izvanredna rješenja – i to iz više razloga. Među prvima se ističu brojna i različita istraživanja povezana s trajanjem i suzbijanjem krize koju je izazvao virus COVID-19. Drugo, koje je s tim usko povezano, odnosi se na velike »umove« današnjice, »stručnjake« za sve i svašta koji nam kao mantru svakodnevno ponavljaju kako je pod svaku cijenu najvažnije sačuvati zdravlje, a sve drugo je potpuno nebitno. Koronavirus je postao dominantnom temom naše svakodnevne, čak je postao i dio naše intime jer s njime liježemo, a s njime se i budimo. Toliko je duboko u našim mislima da kod velikog broja ljudi unosi određenu dozu straha od onog nepoznatog, a to je biti bolestan i ne zaraziti drugoga. Time se u našoj podsvijesti otvara prostor krivnje za ugrožavanje tuđeg, ali i vlastitog života. Takvo stanje i grčevita borba za što bržom i učinkovitijom metodom u očuvanju zdravlja vraća nas u ona totalitarna i ne tako lijepa vremena naše tamne ljudske povijesti. Ono što je u čitavoj toj histeriji najpogubnije i što bi nas sve trebalo jako zabrinuti jest činjenica da povratak u ta totalitarna, mračna vremena mnogi s oduševljenjem odobravaju i zazivaju. A zapravo je pravo rješenje problema u samom njegovom uzroku, medicini i liječnicima koji nam na dnevnoj bazi određuju mjere naše općeljudske slobode. Umjesto potpune slobode i trajnije sigurnosti zavladao je histerija i kaos. Sve više se počinjemo navikavati na »novo-normalno«. Ostaje samo pitanje koja je krajnja točka naše izdržljivosti, dokad ćemo moći sve to tako strpljivo i pokornički podnositi. Budući da se svakodnevno pojavljuju novi valovi pandemije, a s njima i novi sojevi za koje se tvrdi da su sve gori i strašniji od onih prethodnih, ne idu nam u prilog ni svakodnevne prognoze medicinski i inih stručnjaka za koronavirus. Time se potpuno otvara put strahu koji se vrlo lako pretvara u paniku, panika u depresiju, što u konačnici dovodi do ozbiljnijih i trajno pogubnijih posljedica po naše mentalno zdravlje. Zapravo takva naša svakodnevica pretvara nam duh u potpuni krah, odgovornost je ustupila mjesto neodgovornosti. S druge strane, u tom »novo-normalnom« stanju polako, ali sigurno nepovratno gubimo ono što smo teškom mukom stoljećima stjecali i za što smo se tako krvavo borili – našu slobodu. Tim više ako znamo da biti slobodan znači biti čovjek. Međutim, sve upućuje na činjenicu kako su upravo te dvije za nas tako važne i donedavno ohrabrujuće riječi – sloboda i odgovornost – izgubile svaki smisao i važnost. One su gotovo u svim svjetskim jezicima toliko duboko okaljane da bi ih u najboljem slučaju trebalo potpuno zabraniti. Njihova je upotreba i značenje postalo krajnje bezvrijedno, pak čak i profano do te mjere da njihova upotreba kod velikog broja ljudi budi veoma loše osjećaje, strah, nelagodu, pa čak i agresiju. Slijedom toga, kao zagovornici bioetičkog pluralizma u procesu mentalnog ozdravljenja nacije, bilo bi i više nego oportuno zahtijevati takva radikalna rješenja i tražiti njihovu zabranu. Time bi ujedno dali svoj veliki doprinos čitavom procesu preventivnog djelovanja i bržeg oporavka mentalnog stanja ljudi, odnosno općeg boljitka cjelokupnog stanja duha čovječanstva koje se našlo potpuno dezorijentirano u ovim teško pogođenim okolnostima krize koju je izazvala COVID-19 pandemija. To je možda i jedino ispravno rješenje za dobro svih nas. Izgleda da smo se pomirili s tim kako nam i nije preostalo ništa vrednije i važnije od našeg zdravlja.

“FREEDOM” AND “RESPONSIBILITY” – DEROGATORY WORDS THAT SHOULD BE BANNED

Since we are in a time of crisis whose circumstances call for extraordinary, if not radical measures, it is necessary to offer equally radical and extraordinary solutions accordingly – and for several reasons. To begin with, there are numerous and various studies related to the duration and suppression of the crisis caused by the COVID-19 virus that stand out. The second, which is directly related to this, refers to the great “minds” of today, “experts” for anything and everything who repeat to us every day the mantra that the crucial thing is at all cost to preserve health, and everything else is completely irrelevant. The coronavirus has become the dominant theme of our daily lives. It has even become part of our intimacy because we lie down with it and wake up with it. It is so deep in our minds that in a vast number of people it instils a certain dose of fear of the unknown, and that is to be sick and not to infect another. Endangering someone else’s life or our own produces a space for guilt to enter our subconscious. Such a state of affairs and the convulsive struggle for the more rapid and most effective method of preserving health takes us back to those totalitarian and not so beautiful times of our dark human history. What is most devastating in all this hysteria and what should concern us all very much, is the fact that many enthusiastically approve and call for a return to these totalitarian, dark times. The genuine solution to the problem lies in its exact cause, medicine and doctors who determine the measures of our universal human freedom daily. Instead of absolute freedom and lasting security, hysteria and chaos reign. We are becoming more and more accustomed to the “new normal”. The sole question left is what is the endpoint of our endurance, until when can we endure it all so patiently and obediently. As new waves of the pandemic appear every day, and new strains that are claimed to be worse and scarier than the previous ones, the daily prognoses of medical and other coronavirus experts are not in our favour. This completely opens a path to fear, which very easily turns into panic and then panic into depression, which ultimately leads to serious and permanently devastating consequences for our mental health. Such an everyday life collapses our spirit and then responsibility gives way to irresponsibility. On the other hand, in this “new normal” state, we are gradually, but irreversibly losing what we have gained with tremendous difficulty for centuries and what we have fought and bled for – our freedom. All the more so if we know that being free means being human. However, everything points to the fact that these two words, so important and encouraging for us until recently – freedom and responsibility – have lost all meaning and importance. They are so deeply tainted in almost all the world’s languages that they should be banned altogether at best. Their use and meaning have become completely worthless, even profane to the extent that their use arouses remarkably unpleasant feelings, fear, discomfort, and even aggression in a substantial number of people. Consequently, as advocates of bioethical pluralism in the process of mental healing of a nation, it would also be more than opportune to demand such radical solutions and seek their prohibition. At the same moment, we would contribute considerably to the whole process of preventive action and faster recovery of the mental state of people, i.e. the general improvement of the overall state of mind of humanity, which was completely disoriented in these challenging circumstances of the crisis caused by the COVID-19 pandemic. It is perhaps the only appropriate solution for the good of us all. It seems that we have come to terms with the fact that we have nothing more valuable and important left than our health.

IVICA KELAM

*Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska /
Faculty of Education, J. J. Strossmayer University of Osijek, Croatia*

NEPODNOŠLJIVA BLIZINA SMRTI – O ODNOSU BLIZINE I UDALJENOSTI U RATOVANJU DRONOVIMA

Rat dronovima pojavio se kao posljednji stadij razvoja modernog ratovanja u kojem se ubijanje protivnika izvršava pomoću daljinski upravljanih bespilotnih letjelica (*unmanned aerial vehicles*, UAV), odnosno naoružanih dronova. Revolucionarnost korištenja oružanih dronova u borbenom djelovanju protiv neprijatelja, ili što je još češći slučaj u slučaju ciljanih ubojstava osoba osumnjičenih za terorizam, očituje se u činjenici da je operator drona fizički izmješten tisućama kilometara od bojišta na kojem smrtonosno djeluje. Istovremeno, operator drona svojoj je meti toliko blizu da ga gleda iz neposredne blizine na zaslonu ekrana. Budući da je prema nekim istraživanjima utvrđeno da operatori dronova pate od posttraumatskog stresnog sindroma, unatoč fizičkoj udaljenosti od više tisuća kilometara (zato što iz neposredne blizine promatraju smrt osoba koje likvidiraju pomoću projektila ispaljenih s drona) u izlaganju ću analizirati paradoks udaljenosti i blizine te kako on utječe na psihi operatera drona. Nadalje, borbeno djelovanje dronova dodatno dehumanizira objekte (žrtve) njihovog smrtonosnog djelovanja te ću stoga ukazati na psihološku distancu koju operatori dronova stvaraju u svojoj psihi upotrebom neologizama pomoću kojih se dodatno emotivno distanciraju od objekata (žrtava) svog djelovanja.

THE UNBEARABLE PROXIMITY TO DEATH – ABOUT THE RELATIONSHIP BETWEEN PROXIMITY AND DISTANCE IN DRONE WARFARE

Drone warfare has emerged as the ultimate stage in the development of modern warfare in which the killing of opponents is conducted by using remotely piloted drones (*unmanned aerial vehicles*, UAVs), or armed drones. The revolutionary use of armed drones in combat operations against the enemy, or even more often in the case of targeted killings of terrorism suspects, is reflected in the fact that the drone operator is physically displaced thousands of miles from the battlefield where they act in a lethal manner. At the same time, the drone operator is close to its target, observing them on the screen display. Since research has shown that drone operators suffer from post-traumatic stress disorder, despite the physical distance of thousands of kilometers (because they observe the death of people killed by drones launched from close range), I will analyze the paradox of distance and proximity and how it affects the psyche of the drone operator. Furthermore, the combat action of drones further dehumanizes the objects (victims) of their lethal action. I will therefore point out the psychological distance that drone operators establish in their psyche by implementing neologisms that further emotionally distance them from the objects (victims) of their action.

ZORAN KOJČIĆ

*Udruga »Mala filozofija«, Zadar, Hrvatska /
»Petit Philosophy« Association, Zadar, Croatia*

I SOKRAT BI KORISTIO TWITTER – FILOZOFSKO SAVJETOVANJE U *ONLINE* OKRUŽENJU

Korištenje digitalnih alata u praksi filozofskog savjetovanja nije nikakva novost. Filozofski savjetnici već godinama koriste različite internetske alate kako bi se usavršavali i obrazovali, sudjelovali u konferencijama, lakše primali nove klijente koji žive u različitim krajevima svijeta. Dakako, takve prakse imaju svoje prednosti i mane koje će u ovom izlaganju biti detaljnije prikazane. Osnovna teza ovog izlaganja jest da se digitalnih alata ne treba plašiti, nego ih – upravo kao svaki dobar alat – treba u potpunosti iskoristiti i za klijente, i za filozofske savjetnike. Kako bi se to postiglo, potrebna je i doza kreativnosti, ali i poznavanja mogućnosti klijenata i njihove osobnosti te problema s kojima se suočavaju. Filozofsko savjetovanje samo se po sebi može razumjeti kao alat – onaj koji služi iznalaženju istine, otkrivanju onoga što jest, onakvoga kakvim jest. Jedan je od ciljeva filozofskog savjetovanja i bolja, jasnija, jednostavnija, smislenija komunikacija – osobe sa samom sobom i s Drugim. Filozofski savjetnici koji koriste digitalne alate koji su nam na raspolaganju – od video poziva, preko dopisnog savjetovanja e-mailom, sve do društvenih mreža – u doba krize kakva je globalna pandemija, mogu biti samo na dobitku, jednako kao i njihovi klijenti kojima je u takvim uvjetima jedini pristup pomoći, koja im je potrebna, usmjerena k digitalnoj sferi komunikacije.

SOCRATES WOULD ALSO USE TWITTER – PHILOSOPHICAL COUNSELLING IN ONLINE SETTING

The use of digital tools in the practice of philosophical counselling is nothing new. Philosophical counsellors have used various online tools for years to study, educate themselves, participate in conferences and take new clients from all over the world. Nonetheless, such practices have their pros and cons, which will be explained in more details in this presentation. The main thesis of this presentation is that we shouldn't be frightened of digital tools, but – as other tools – we should utilize them in full, both for clients and counsellors. To achieve that, we need to know our clients, their personalities and the problems they are facing, but a dose of creativity is also required. We can understand philosophical counselling itself as a tool – one which we use to discover the truth, revealing the thing in itself, such as it is. One of the goals of philosophical counselling is a better, clear, simple, meaningful communication – between the person and themselves, and them and the Other. Philosophical counsellors who use digital tools at their disposal – from video calls, email counselling, social media – in a time of crisis such as the global pandemic, can only gain with such approach, as well as their clients to whom this approach is the only means to receive the help they need.

ALESSANDRO DE MAGALHÃE GEMINO

State University, Rio de Janeiro, Brazil /

Državno sveučilište, Rio de Janeiro, Brazil

THE PHENOMENOLOGICAL CLINIC AND THE PUBLIC HEALTH CARE
IN RIO DE JANEIRO

This presentation aims to present phenomenology elements that may support interprofessional formation processes integrated into different public health services in the city of Rio de Janeiro.

FENOMENOLOŠKA KLINIKA I JAVNO ZDRAVSTVO U RIO DE JANEIRU

Cilj je ovog izlaganja predstaviti elemente fenomenologije koji mogu biti oslonac za interprofesionalne formacijske procese integrirane u različitim zdravstvenim službama u gradu Rio de Janeiru.

VANJA NOVAKOVIĆ¹, TANJA TODOROVIĆ², DARIJA RUPČIĆ KELAM³, LUKA JANEŠ⁴

¹Novi Sad, Srbija / Novi Sad, Serbia

*²Filozofski fakultet, Univerzitet u Novom Sadu, Srbija /
Faculty of Philosophy, University of Novi Sad, Serbia*

*³Filozofski fakultet, Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, Hrvatska /
Faculty of Humanities and Social Sciences, J. J. Strossmayer University of Osijek*

*⁴Sveučilišni centar za integrativnu bioetiku, Sveučilište u Zagrebu, Hrvatska /
University Centre for Integrative Bioethics, University of Zagreb, Croatia*

KRIZA PSIHE I TIJELA

Koje su posljedice krize na ljudsku psihu i tijelo te kako se umjetnost nosi s krizama u društvu? Na primjerima avangardnih pokreta može se uočiti da su umjetnici u doba kriza zauvijek promijenili formalne karakteristike umjetnosti, umjetničkog djela, ali i razumijevanje umjetničkog procesa. Osvrtom na povijest, a posebice na neoavangardu, kao da se dolazi do zaključka da su pojedini umjetnički pravci u doba najnovije krize, doba pandemije, uspjeli opstati na periferiji upravo zbog duha avangarde koji nose u sebi. Filozofija reflektira krizu sinkrono s novim umjetničkim pokretima. Čini se kao da umjetnost i fenomenologija idu protiv same realnosti. U centar se vraća analiza samog tijela koje je u tradiciji bilo zanemareno i često stavljano na najnižu poziciju na ontološkoj skali. Pokazuje se da je tijelo samo ekspresija krize, a da njezinu dublju osnovu treba tražiti u psihi i strukturama subjektivnosti koje su je uvjetovale. Panel zaključujemo argumentacijskim prilogom o kinestetičkoj umjetnosti, tj. plesu. Budući da ples promatramo kao umjetnost koja se može osjetiti čitavim tijelom, ključno je stoga istražiti značenje, važnost i ulogu kinestetičke empatije u terapiji; ples je uvijek proces postojanja i nastajanja, u stalnoj je kreaciji.

CRISIS OF THE PSYCHE AND THE BODY

What are the consequences of crises on the human psyche and body, and how does art deal with crises in society? In the examples of avant-garde movements, it can be seen that artists in times of crises have irrevocably altered the formal characteristics of art, works of art, but also the understanding of the artistic process. Looking at history, and especially at the neo-avant-garde, we seem to conclude that certain artistic directions in the time of the latest crisis, the time of the pandemic, managed to survive on the periphery precisely because of the spirit of the avant-garde. Philosophy reflects the crisis synchronously with new artistic movements. It seems as if art and phenomenology are going against reality itself. The analysis of the body itself, which has traditionally been neglected and often placed at the lowest position of the ontological scale, returns to the centre. It turns out that the body is only an expression of the crisis, and that its deeper basis should be sought in the psyche and the structures of subjectivity that conditioned it. Since we view dance as a form of art that can be felt with the whole body, it is crucial to explore the meaning, importance, and role of kinesthetic empathy in therapy; dance is always a process of existence and emergence, it is in constant creation.

IZLOŽBA

(

EXHIBITION

PETAR GRIMANI

Split, Hrvatska /

Split, Croatia

ROĐENJE PSIHE

Kažu da je linija otisak intelekta. Ako je tako, linija traga drveta koje putuje brazdom, vođena dječjim rukama i zaigranim istraživanjem, prethodi liniji koju ostavlja plug kojeg vuče konj ili vol, a upravljana je ljudskom rukom. Danas smo premreženi linijama mehaničkih industrijskih brazdi, onima koje mehanizacija ostavlja u poljima, pa do frekvencija koje prolaze kroz nas, ostavljajući trag na ekranu ili slušalicama. Premreženost je posvuda i linije su uspostavile toliko gust raster ogromne rezolucije tako da i ne vidimo u kojoj je mjeri konstrukt postao čulo percepcije. Drugim riječima, percipiramo samo ono što je unutar konstrukta. Psiha nam pomaže da izađemo iz virtualnog vrta u kojem se i ona sklonila zajedno s Erosom. Da provirimo kroz mrežu i zbilja ugledamo boje.

THE BIRTH OF THE PSYCHE

It is said that the line is the imprint of the intellect. If so, the trail line of a tree travelling through a furrow, guided by children's hands and playful exploration, precedes the line left by a plough pulled by a horse or an ox and operated by a human hand. Today, we are interwoven with lines of mechanical industrial furrows, those that mechanization leaves in the fields, all the way to the frequencies that pass through us, leaving a mark on the screen or headphones. Networking is everywhere, and the lines have established such a dense grid of enormous resolution that we don't even see to what extent the construct has become a sense of perception. In other words, we only perceive what is within the construct. The psyche helps us to get out of the virtual garden, where it took refuge together with Eros. And to peek through the net and see the colours.

ADRESAR

(

ADDRESS BOOK

Lucia Bekić

Jana Masaryka 10
HR–47000 Karlovac
Croatia
e-mail: lucia.bekic@gmail.com

Tatiana Benevides Magalhães Braga

Federal University of Uberlândia
Av. João Naves de Ávila, 2121 – Santa
Mônica
BR–38408-100 Uberlândia
Brazil
e-mail: tatibmb@gmail.com

Lovorka Brajković

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet hrvatskih studija
Borongajska cesta 83d
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: lbrajkov1@hrstud.hr

Berislav Čović

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: berislavc@gmail.com

Aleksandar Fatić

Univerzitet u Beogradu
Institut za filozofiju i društvenu teoriju
Kraljice Natalije 45
RS–11000 Beograd
Serbia
e-mail: aleksandar.fatic@gmail.com

Susi Ferrarello

California State University
25800 Carlos Bee Blvd
USA– 94542 Hayward, CA
United States of America
e-mail: susi.ferrarello@gmail.com

Demétrius A. França

Federal Institute of Brasília
SGAN Quadra 610 Módulos D, E, F, G –
Asa Norte
BR–70830-450 Brasília
Brazil
e-mail: demetrius.franca@ifb.edu.br

Behzad Hadžić

Dom zdravlja Ključ
Zgon bb
BA–79280 Ključ
Bosnia and Herzegovina
e-mail: behzad_hadzic@yahoo.com

Alessandro Gemini

State University
Bloco C – R. São Francisco Xavier,
524 – Maracanã
BR–20943-000 Rio de Janeiro
Brazil
e-mail: alessandrogemino@gmail.com

Behzad Hadžić

Dom zdravlja Ključ
Zgon bb
BA–79280 Ključ
Bosnia and Herzegovina
e-mail: behzad_hadzic@yahoo.com

Hrvoje Handl

HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail:

Luka Janeš

Sveučilište u Zagrebu
Sveučilišni centar za integrativnu bioetiku
Ivana Lučića 1a
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: ljanes@unizg.hr

Hrvoje Jurić

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: hjuric@yahoo.com

Ivica Kelam

Sveučilište Josipa Juraja Strossmayera u
Osijeku
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti
Cara Hadrijana 10
HR–31000 Osijek
Croatia
e-mail: kelamivica@gmail.com

Zoran Kojčić

Udruga »Mala filozofija«
Andrije Hebranga 10e
HR–23 000 Zadar
Croatia
e-mail: zorankojcic@gmail.com

Florin Lobont

West University of Timișoara
Department of Philosophy and
Communication Sciences
Bd. V. Parvan 4
RO–300222 Timișoara
Romania
e-mail: florin.lobont@e-uvv.ro

Luka Maršić

Klinički Bolnički Centar »Sestre
Milosrdnice«
Vinogradska cesta 29
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: lukamarsic@net.hr

Vanja Novaković

RS–21101 Novi Sad
Serbia
e-mail:

Sunčana Roksandić Vidlička

Sveučilište u Zagrebu
Pravni fakultet
Ćirilometodska 4
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: suncana.roksandic.vidlicka@pravo.hr

Darija Rupčić Kelam

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u
Osijeku
Filozofski fakultet
Lorenza Jagera 9
HR–31000 Osijek
Croatia
e-mail: darijarupcic@gmail.com

Igor Salopek

Opća bolnica Karlovac
Odjel za psihijatriju
Andrije Štampara 3
HR–47000 Karlovac
Croatia
e-mail: igor.salopek@gmail.com

Danijela Štimac Grbić

Hrvatski zavod za javno zdravstvo
Rockefellerova ul. 12
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: danijela.stimac@hzjz.hr

Sladana Štrkalj Ivezić

Klinika za psihijatriju »Vrapče«
Bolnička cesta 32
HR–10000 Zagreb
Croatia
e-mail: sladjana.ivezic@bolnicva-vrapce.hr

Tanja Todorović

Univerzitet u Novom Sadu
Filozofski fakultet
Dr Zorana Đinđića 2
RS–21101 Novi Sad
Serbia
e-mail: tanja.todorovic@ff.uns.ac.rs

